

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Mariusz Tchórzewski

Sędziowie: SO Robert Hałabis

SO Alicja Zych

po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 2014 r. - w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w C

z udziałem M F , Prokuratora Okręgowego w Lublinie

o uznanie M F za osobę stwarzającą zagrożenie w myśl ustawy z dnia

22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających

zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24)

postanawia

na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 3 ustawy z dnia 1.08.1997 r.

o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 02 poz. 643 ze zm.) zwrócić się do Trybunału

Konstytucyjnego z pytaniem, czy:

1. art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 oraz art. 42 Konstytucji,
2. art. 9 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji,
3. art. 11 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji,
4. art. 14 ust. 1-4 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 2 w zw. z art. 31 ust.

- 1 i 3, w zw. z art. 41 ust. 1 i 2, w zw. z art. 42 ust.3, w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji,
5. art. 24 ust. 1, 3, 4 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji,
6. art. 32 ust. 1 w zw. z art. 46 i art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) jest zgodny z art. 41 ust. 1 i 2 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

/SSO Alicja Zych/

/SSO Mariusz Tchórzewski/

/SSO Robert Hałabis/

UZASADNIENIE

Wątpliwości, co do konstytucyjności wskazanych przepisów ustawy z dnia 22.11.2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz.U. z 2014 r. poz. 24) – zwanej dalej *ustawą*, pojawiły się na tle następującego stanu faktycznego.

M F, s. , ur. r., do dnia .03.2014 r. odbywał karę pozbawienia wolności za dwa czyny z art. k.k., k.k. i jeden czyn z art. k.k. w zw. z art. k.k. w wymiarze , orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .06.2011 r., w sprawie Od dnia r. był osadzony w Zakładzie Karnym w C, w tym od dnia r. w oddziale terapeutycznym dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo, z uwagi na trudności w funkcjonowaniu w oddziale zwykłym jednostki penitencjarnej. Był to jego kolejny pobyt w warunkach izolacji.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .12.1993 r. w sprawie , za czyn z art. k.k. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze dni, w zamian za grzywnę, którą odbył w dniach r. oraz karę pozbawienia wolności w wymiarze , którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .10.1994 r. w sprawie , za czyn z art. k.k. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze , w zamian za grzywnę, którą odbył w dniach r. oraz karę pozbawienia wolności w wymiarze , którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .07.1995 r. w sprawie , za czyn z art. k.k. orzeczono wobec niego karę pozbawienia wolności w wymiarze miesięcy, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K z dnia .09.1996 r. w sprawie , za czyn z art. k.w. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze dni, w zamian za grzywnę, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K z dnia .01.1997 r. w sprawie , za czyn z art. k.w. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności w wymiarze dni, w zamian za grzywnę, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w K z dnia 01.1999 r. w sprawie , za czyn z art. , k.k. orzeczono wobec niego karę pozbawienia wolności w wymiarze , którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .08.2001 r. w sprawie , za czyn z art. k.w. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności, w zamian za grzywnę, w wymiarze dni, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w R z dnia .05.2004 r. w sprawie , za czyn z art. , k.k. orzeczono wobec niego karę pozbawienia wolności w wymiarze i miesięcy, którą odbył w dniach r.(okres tymczasowego aresztowania) i w dniach r..

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .06.2003 r. w sprawie , za czyn z art. k.k. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności, w zamian za grzywnę w wymiarze dni, którą odbył w dniach r. oraz karę pozbawienia wolności w wymiarze lat, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .06.2001 r. w sprawie , za czyn z art. k.w. orzeczono wobec niego zastępczą karę pozbawienia wolności, w zamian za grzywnę w wymiarze dni, którą odbył w dniach r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L z dnia .12.2010 r. w sprawie , za czyn z art. , k.k. orzeczono wobec niego karę pozbawienia wolności w wymiarze miesięcy, którą odbył w dniach r.

M F posiada wykształcenie

Do oddziału terapeutycznego w Zakładzie Karnym w C trafił na podstawie orzeczenia Komisji Penitencjarnej Aresztu Śledczego w L , w związku z dotyczącą go diagnozą psychologiczno-penitencjarną

W trakcie terapii biegły seksuolog wykluczył u niego istnienie zaburzeń preferencji seksualnych, ustalając , jako zaburzenie rozwojowe. Dodatkowo ustalono u M F zaburzenie osobowości,

Komisja Penitencjarna Zakładu Karnego w C w dniu .10.2013 r. oceniła postępy M F w resocjalizacji na „stopień umiarkowany”. Skazany miał opracowany indywidualny program terapeutyczny, który realizował na bieżąco w stopniu „dobrym”, uczestniczył w nakazanych programach resocjalizacyjnych i grupowych zajęciach terapeutycznych:

- dotyczących uzależnienia od alkoholu, leczenia odwykowego
- readaptacji społecznej, z treningiem zastępowania agresji i przemocy
- organizowania wolnego czasu, umiejętności pracy w grupie, rozwijania zainteresowań
- edukacji na temat seksualności człowieka, w tym empatii, autokontroli, konsekwencji nadużyć seksualnych
- edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, uzależnień i zagrożeń HIV
- zwalczania nałogów i uzależnień.

W opinii psychologicznej z dnia .01.2014 r., o której mowa w art. 9 ustawy, stwierdzono – mimo opisanych wyników terapii, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przez M F czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu lub wolności seksualnej.

W dniu .01.2014 r. Dyrektor Zakładu Karnego w C wniósł do tutejszego Sądu o uznanie M F , w trybie art. 9 ustawy, za osobę stwarzającą zagrożenie.

Po przeprowadzeniu postępowania sądowego unormowanego w art. 2 i art. 9-21 ustawy, Sąd biorąc pod uwagę ogólne przesłanki zawarte w art. 14 ust. 1 ustawy, będzie zobligowany do wydania orzeczenia przewidzianego w art. 14 ust. 2 i 3 w zw. z art. 15 ust. 1 ustawy.

Sąd Okręgowy, który w świetle przywołanych przepisów jest organem przewidzianym zarówno, do orzekania w przedmiocie zastosowania środków z art. 3 ustawy, jak też do prowadzenia postępowania wykonawczego unormowanego w art. 23 ust. 2, , 24, 32 ust. 1, 46-48 ustawy, powziął wątpliwość, co do zgodności wymienionych przepisów, bezpośrednio związanych i stosowanych w niniejszym postępowaniu sądowym, ze wskazanymi normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z przyczyn podanych poniżej.

W dniu 22.11.2013 r. została uchwalona przez Sejm ustawa o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób. Jak wynika z uzasadnienia rządowego projektu ustawy (druk sejmowy nr 1577), zakładanym celem regulacji było wprowadzenie do polskiego statutu rozwiązań umożliwiających zamkniętą terapię określonych kategorii sprawców przestępstw, umożliwienie im readaptacji oraz efektywne monitorowanie zachowania tych osób po odbyciu kar pozbawienia wolności. W trakcie prac ustawodawczych projektodawca wskazywał na potrzebę detencji osób skazanych na kary śmierci, którym w drodze ustawowej Parlament w 1989 r. zamienił tę karę na karę 25 lat pozbawienia wolności, a w czasie popełnienia przestępstwa i odbywania kary osoby te były całkowicie lub częściowo poczytalne, natomiast w trakcie odbywania kary 25 lat pozbawienia wolności ujawniły się u nich, lub nasiliły zaburzenia psychiczne, skutkiem czego osoby te nadal stanowią potencjalne zagrożenie dla społeczeństwa.

Uchwalona ustawa odbiega od powyższych założeń i obejmuje swoimi postanowieniami, jak w niniejszej sprawie przedstawionej pod osąd Sądu Okręgowego, nie tylko sprawców najpoważniejszych przestępstw objętych amnestią z 1989 r., lecz także potencjalnie wszystkich skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, jak również tych, którzy dopiero zostaną na taką karę skazani w przyszłości, w oderwaniu od wymiaru samej orzeczonej przez Sąd kary (czyli społecznej szkodliwości czynu, rodzaju dobra naruszonego przestępstwem, sposobu działania sprawcy, stopnia

zawinienia itp.) oraz form stadialnych i zjawiskowych przypisanego czynu karalnego, a jedynie w powiązaniu z dopuszczalną, górną granicą kary przewidzianą przez prawodawcę za dany czyn karalny, a więc w związku z parametrem o niestabilnym charakterze, zależnym od doraźnej, arbitralnej decyzji aktualnego prawodawcy i założeń wprowadzanej polityki prawnokarnej.

Przyjęta ustawa objęta swymi przepisami „osoby stwarzające zagrożenie”, mające spełnić łącznie warunki z art. 1 ustawy. Jedną z takich osób jest uczestnik postępowania M F , odbywający w dacie wejścia przepisów w życie karę pozbawienia wolności w wymiarze lat i miesięcy.

W ramach uwag wstępnych należy także przypomnieć, że dla spełnienia przesłanek opisanych w art. 1 ustawy może dojść również bez wiedzy i woli sądu skazującego osobę za czyn zagrażający życiu, zdrowiu, wolności seksualnej, gdyż do zakwalifikowania skazanego do odbywania kary pozbawienia wolności w ramach systemu terapeutycznego (warunek z punktu 1 art. 1 ustawy) może dojść na podstawie decyzji komisji penitencjarnej danej jednostki (art. 76 § 1 pkt 2 k.k.w.), a więc funkcjonariuszy i pracowników podległych bezpośrednio władzy wykonawczej. Inicjatorem ustalenia i stwierdzenia zaistnienia pozostałych przesłanek z art. 1 ustawy, celem wystąpienia do Sądu w trybie art. 9 ustawy, jest także wyłącznie funkcjonariusz podległy władzy wykonawczej, opierający swą decyzję na podstawie opinii z nieustalonego momentu odbywania kary przez skazanego, a więc nie muszący opierać swego wniosku na opinii uwzględniającej wyniki prowadzonej terapii, sporządzonej pod koniec odbywania kary w tym systemie. Ustawa dopuszcza, zatem legalne uzasadnienie wniosku ustaleniami psychiatrów i psychologów, które w ogóle nie muszą odnosić się do postępu w resocjalizacji skazanego.

Art. 2 ust. 3 ustawy, a art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 i art. 42 Konstytucji

Budzący wątpliwości Sądu przepis ustanawia generalną zasadę rozstrzygnięcia wszelkich spraw przewidzianych w ustawie przez sąd powszechny w trybie cywilnego postępowania nieprocesowego. W art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji suweren narodowy zapewnił każdemu nietykalność i wolność osobistą, która może podlegać ograniczeniom tylko na zasadzie wyjątku. Uzupełnieniem tej zasady jest norma art. 31 ust. 1 i 3 Konstytucji, ustanawiająca zasadę proporcjonalności w ograniczaniu praw konstytucyjnych, ze względu na ochronę interesu publicznego. Wprowadzone w art. 3 ustawy instytucje prawne związane

są ze stosowaniem środków przymusu (por. art. 17, 19, 21 ustawy) co prawda, że norma art. 41 ust. 1 i art. 42 ust. 1 Konstytucji obejmuje także przepisy o charakterze represyjnym (sankcjonująco-dyscyplinującym) z niniejszej ustawy (por. orzeczn. TK z 1.03.1994 r. U 7/93). Nie budzi wątpliwości, że stopień dolegliwości nowych środków o charakterze postpenalnym, które mają być stosowane dopiero po odbyciu kary izolacyjnej, może być nie tylko porównywalny ze stopniem dolegliwości samej kary, lecz często go przenosić. Jak wynika, bowiem z regulacji ustawy, dla zastosowania tych instytucji prawnych z art. 3 bezprzedmiotowy jest wymiar odbytej kary izolacyjnej (w przypadku faktycznym objętym niniejszym postępowaniem uczestnik był skazany na karę pozbawienia wolności w wymiarze lat i miesięcy, w świetle art. 200 § 1 k.k. wystarczające jest nawet skazanie na karę tylko 2 lat pozbawienia wolności), a jedynie jej samo ustawowe zagrożenie w górnej granicy kary, by zastosować wobec skazanego, który karę odbył, bezterminową (nawet dożywotnią) izolację w ośrodku, lub równie niedookreślone czasowo środki przymusu (związane z nadzorem prewencyjnym). Nie sposób, nie zauważyć, że nakazanie rozstrzygnięcia o tych kwestiach w oparciu o przepisy postępowania cywilnego, w połączeniu ze świadomym zerwaniem orzeczenia ze związkiem przyczynowym pomiędzy przestępstwem stanowiącym podstawę prawomocnego skazania, a zastosowaniem instytucji prawnych z art. 3 ustawy, służy w istocie próbie obejścia zakazu naruszenia zasady *ne bis in idem* (zasady wprost wynikającej z art. 2 Konstytucji – wyrok TK z 8.10.2002 r. K 36/00). Zaznaczyć przy tym należy, że analizowany (pod względem konstytucyjności) przepis ustawy nie może być odnoszony do podobnego rozwiązania przyjętego w ustawie z 19.08.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, gdyż wskazany akt normatywny został ustanowiony „w celu ochrony zdrowia i praw osób chorych psychicznie” (*vide* preambuła ustawy), postępowanie sądowe toczy się przed sądem opiekuńczym wyłącznie dla realizacji wskazanego celu, a ewentualna przymusowa izolacja osoby chorej też jest temu celowi podporządkowana, ubocznie prowadząc tylko do ochrony interesu publicznego. Postępowanie prowadzone w trybie wskazanej ustawy nie ma, zatem żadnego charakteru postpenalnego, nie następuje po odbyciu kary pozbawienia wolności, celem dalszej izolacji sprawcy przestępstwa. Nie sposób także, nie zauważyć, że ustawodawca w art. 95a § 1 k.k. zawarł już fakultatywny postpenalny środek zabezpieczający, mający na celu zapobieżeniu ponownemu popełnieniu przestępstwa związanego z zaburzeniem preferencji seksualnych sprawcy (środek jest obligatoryjny jedynie w przypadku przypisania czynów z art. 197 § 3 pkt 2 i 3 k.k.). O środku tym orzeka sąd karny, bezwzględnie ustalający istnienie związku przyczynowego między zaburzeniami

preferencji seksualnych sprawcy, a popełnieniem przez niego przestępstwa. W myśl przywołanego przepisu art. 2 ustawy zastosowanej w niniejszym postępowaniu, brak orzeczenia takiego środka przez sąd karny nie uniemożliwia (jak w niniejszej sprawie), ponownego rozważania możliwości zastosowania unormowanej w nim instytucji prawnej, przy całkowitym oderwaniu już jednak orzeczenia od opisanej przesłanki „związku przyczynowego”, wyłącznie w oparciu o kryminologiczną opinię o charakterze dywagacyjnym i przypuszczającym, a skierowanie rozpoznania sprawy do trybu postępowania cywilnego, przez odrębny funkcjonalnie (od sądu karnego, czy penitencjarnego) sąd cywilny *prima facie* wyklucza zarzut ponownego rozważania skutków wcześniej osądzonego czynu zabronionego.

Lakoniczność regulacji art. 2 ustawy w przedmiocie zakresu stosowania przepisów k.p.c. (wprost wyłączono tylko zastosowanie art. 368 k.p.c. dla środków odwoławczych składanych przez osobę z art. 1 ustawy) budzi także wątpliwość, co do zgodności z art. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim nie wyłącza wprost normy art. 523 zd. 2 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem postanowienie Sądu o charakterze oddalającym wniosek dyrektora jednostki penitencjarnej (w art. 15 ust. 1 określone, jako postanowienie o uznaniu, że osoba nie jest osobą stwarzającą zagrożenie), bez względu na semantyczną formę jego wyrażenia, jest zaliczane w doktrynie prawa cywilnego procesowego do kategorii postanowień „negatywnych” (w opozycji do tzw. postanowień „pozytywnych”, czyli rozstrzygających zgodnie z żądaniem wnioskodawcy) i może być bez ograniczenia czasowego zmienione przez Sąd „w razie zmiany okoliczności sprawy”. Oznacza to, że zakończenie postępowania zainicjowanego przez dyrektora jednostki penitencjarnej w jedyny sposób korzystny dla osoby skazanej (z punktu widzenia jej praw do wolności osobistej), przy modelu postępowania sądowego przyjętym przez ustawodawcę sprawia, że w ogóle nie zaistnieje stan prawomocnej powagi rzeczy osądzonej takiego rozstrzygnięcia, lub też powaga taka będzie miała charakter „względny, warunkowy” (por. omówienie sprzecznych stanowisk doktryny prawa w red. A.Jakubecki „Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz” LEX Warszawa 2012, s. 694, t.3). W konsekwencji, wnioskujący dyrektor jednostki penitencjarnej potencjalnie może, bez żadnych ograniczeń temporalnych, wnosić o zmianę postanowienia Sądu, w postępowaniu, w którym nie uwzględniono jego wniosku, powołując się na niesprecyzowane ustawowo „zmiany okoliczności”. Przy rozważaniu kwestii związanych z wolnościami obywatelskimi taki stan normatywny wydaje się wątpliwy w świetle przywołanych przepisów Konstytucji.

Art. 9 ustawy, a art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2 Konstytucji

Kwestionowana norma ustawy przewiduje wyłączną legitymację dyrektora jednostki penitencjarnej do wszczęcia postępowania przed sądem oraz wskazuje na przesłanki stosownego wystąpienia. Ustawodawca, poza wskazaniem o niedopuszczalności oparcia się na opiniach psychiatrycznej i psychologicznej z etapu jurydycznego procesu karnego, nie zawarł dalszych ograniczeń, co do takich opinii, jako podstawy wniosku mającego wszcząć postępowanie sądowe. Oznacza to, że przedmiotowe opinie mogą być traktowane wyłącznie jako element formalny wniosku, bez jakiegokolwiek łączności ze stanem zdrowia skazanego po odbyciu kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym, bez związku z wynikami takiej terapii. Nawet kategoryczne i jednoznacznie pozytywne wyniki terapii skazanego nie zwalniają dyrektora jednostki penitencjarnej z obowiązku/możliwości złożenia stosowanego wniosku, w oparciu choćby o treść opinii wywołanej przed rozpoczęciem odbywania kary przez skazanego w systemie terapeutycznym, a Sądu od każdorazowego nadania biegu takiemu wnioskowi, nie wyłączając przymusowej obserwacji psychiatrycznej uczestnika postępowania cywilnego (art. 13 ust. 2 i 3 ustawy). Tylko po sporządzeniu opinii przez biegłych i po przeprowadzeniu rozprawy (art. 14 ust. 1 i art. 15 ust. 1 ustawy) Sąd może wydać postanowienie „negatywne”, nie ma możliwości powstrzymania składania wniosków oczywiście niezasadnych *a limine*. Należy także wskazać, że kolejnym warunkiem dopuszczalności wniosku dyrektora jednostki dla zainicjowania postępowania sądowego jest odbywanie przez skazanego kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym. Jak wynika z faktów ujawnionych w niniejszym postępowaniu, przesłanka ta ma wyłącznie znaczenie formalne i jej zaistnienie pozostaje bez jakiegokolwiek związku z uprzednim czynem sprawcy oraz jego ewentualnym zaburzeniem oddziałującym na zachowania w przyszłości. Jej zależy *de facto* od decyzji komisji penitencjarnej podejmowanej z różnych przyczyn, poza faktyczną kontrolą sądową. Uczestnik niniejszego postępowania, po odbyciu większej części z orzeczonej kary pozbawienia wolności w wymiarze lat i miesięcy, wyłącznie z powodu własnych trudności w adaptacji do warunków odbywania kary w oddziale ogólnym jednostki penitencjarnej, został skierowany, dla jego dobra, do odbycia pozostałych kilku miesięcy kary w warunkach oddziału terapeutycznego Zakładu Karnego w C

Ta przypadkowa (w rozumieniu ustawy z 22.11.2013 r.) decyzja dotycząca jego osoby wywołała skutek w postaci objęcia uczestnika postępowania reżimem przepisu art. 9 ustawy, co nigdy nie nastąpiłoby z przyczyn związanych z czynami karalnymi, za które został skazany. W realiach postępowania sądowego toczy się ono, zatem nie dlatego, że uczestnik

popęłnił określone przestępstwo i zostały orzeczone wobec niego określone środki zmierzające do zapobieżenia powrotowi do tego przestępstwa w przyszłości, lecz dlatego, że z zupełnie innych powodów (dobra samego skazanego w warunkach osadzenia), przed uchwaleniem ustawy zapadła decyzja będąca następnie jednym z kilku koniecznych warunków objętych dyspozycją art. 9 ustawy. Konkludując, w świetle zasad konstytucyjnych zawartych w opisanych przepisach, treść art. 9 ustawy budzi wątpliwości, co do zgodności z ich postanowieniami.

Art. 11, 14 ust. 1-4 ustawy, a art. 2 w zw. z art. 31 ust. 1 i 3 w zw. z art. 41 ust. 1 i 2, w zw. z art. 42 ust. 3 i art. 45 ust. 1 Konstytucji

Przywołane przepisy ustawy ustalają konieczność przeprowadzenia w postępowaniu sądowym obligatoryjnego dowodu w postaci wielospecjalistycznej opinii biegłych, *de facto* o charakterze ściśle kryminologicznym. Biegli mają bowiem wypowiedzieć się zarówno, co do stwierdzenia u skazanego zaburzeń psychicznych (ewentualnie o stopniu ich nasilenia), jak też co do prawdopodobieństwa popełnienia przez daną osobę w przyszłości określonego czynu zabronionego, ale przede wszystkim mają obowiązek dokonania kwantyfikacji tego stopnia prawdopodobieństwa i kategorycznego ustalenia, czy stopień ten jest:

- zerowy
- niewysoki
- wysoki
- bardzo wysoki.

Od tego kwantyfikatora zależy, bowiem zastosowanie przez Sąd określonej instytucji prawnej z art. 3 ustawy (por. art. 14 ust. 2 i 3 ustawy). Poważne wątpliwości, w świetle nakazu zawartego w art. 14 ust. 1 ustawy, budzi możliwość efektywnej oceny przedmiotowych opinii przez Sąd, jeżeli zważy się, że w toku konsultacji społecznych nad projektem ustawy powszechnie podnoszono brak jakichkolwiek narzędzi badawczych z zakresu psychiatrii i psychologii dla diagnozowania przestępki opisanej w art. 11 ustawy, brak naukowo opracowanej metodyki postępowania przez lekarzy psychiatrów, seksuologów oraz przedstawicieli nauk społecznych przy potencjalnym kwantyfikowaniu stopnia prawdopodobieństwa popełnienia określonego, konkretnego czynu zabronionego (a nie prawdopodobieństwa powrotu do przestępstwa „w ogólności”)(por. negatywne opinie Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Krajowego Specjalisty ds. Psychiatrii, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, równie krytyczne opinie dla Biura Analiz Sejmowych prof. dr

hab. Józefa Gierowskiego, prof. dr hab. Janusza Heitzmana, dr n.med. Marka Domańskiego - dostępne w BAS i Kancelarii Sejmu). Taka obiektywna sytuacja sprawia, że przy bezspornym popełnieniu w przeszłości przez uczestnika postępowania określonego czynu karalnego (którego skutkiem jest odbywanie kary pozbawienia wolności) i przy ustaleniu określonych zaburzeń osobowości, czy preferencji seksualnych, u każdego biegłego wystąpi naturalna tendencja dla prewencyjnego potwierdzenia „wykazania zaburzenia” z art. 11 ustawy, przy braku jakichkolwiek środków dla weryfikacji tych ustaleń przez Sąd i innych uczestników postępowania. Okoliczności te została wprost przyznane przez biegłych wykonujących dotychczas czynności w sprawie, w toku opinii ustnych. Przy nakazanym przez ustawę trybie rozpoznania sprawy w postępowaniu cywilnym, nie znajdują w ogóle zastosowania podstawowe gwarancje z prawa karnego, m.in. *zasada in dubio pro reo* z art. 5 § 2 k.p.k. (postulowana przez pełnomocnika uczestnika, wprost wskazującego na konieczność sięgania do instytucji prawa karnego w niniejszym postępowaniu cywilnym, dla gwarantowania minimalnych praw procesowych uczestnika).

Redakcja art. 14 ust.1-3 ustawy stwarzać może tylko pozory rozpatrywania sprawy przez niezależny i niezawisły sąd, jeżeli zważy się, że mimo obowiązku rozpatrzenia „całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie” (art. 14 ust. 1 ustawy), sąd orzeka (a nie może orzec) o zastosowaniu jednej z instytucji z art. 3 ustawy, wyłącznie przy stwierdzeniu jednej z okoliczności wymienionych w ust. 3 i 4 przepisu z art. 14 ustawy. Okolicznością tą są zaś ustalenia biegłych nie poddające się jakiegokolwiek merytorycznej ocenie, w aktualnym stanie wiedzy nauk społecznych i medycznych. Wbrew zasadzie z art. 2 Konstytucji, Sąd może zatem być sprowadzony wyłącznie do roli organu notyfikującego ustalenia specjalistów, co do których ustawodawca nie zawarł zarazem żadnych wymogów w aspekcie przygotowania kryminologicznego i prawnokarnego (co przyznawali wprost biegli psychiatrzy w niniejszym postępowaniu). Zważyć przy tym należy, że instytucje prawne ustawy Sąd ma obowiązek orzec bez określenia terminu ich trwania (art. 14 ust. 4 ustawy), zatem w skrajnym przypadku doprowadzić nawet do dożywotniej izolacji danej osoby, wyłącznie w oparciu o nieweryfikowalną prognozę kryminologiczną, w faktycznym oderwaniu od przestępstwa dokonanego uprzednio i poddanego ocenie prawnokarnej (stan taki musiałby wystąpić nawet przy uprzednim skazaniu za usiłowanie popełnienia przestępstwa, np. z art. 197 § 2 k.k., czy przy pomocnictwie do takiego przestępstwa, także w sytuacji nadzwyczajnego złagodzenia kary przez sąd karny, istotne jest bowiem tylko ustawowe określone zagrożenie karą pozbawienia wolności i stwierdzenie przez biegłych stopnia prawdopodobieństwa

popętnienia czynu podobnego w przyszłości). Opisane niedookreśloności pojęć i zwrotów zawartych w ustawie, winny być rekompensowane gwarancjami procesowymi dla uczestnika, zgodnie z art. 2 i 45 ust. 1 Konstytucji. Wybrany model postępowania cywilnego takich gwarancje nie może dawać, ze swej istoty. Równocześnie, nie daje on gwarancji dojścia przez Sąd do prawdy także wskutek działania z urzędu, z uwagi na nieusuwalne trudności metodologiczne opisane powyżej.

Zważyć przy tym należy, że ustawodawca jest niekonsekwentny w ustanawianiu przesłanek dla orzekania przez Sąd w trybie ustawy. Dla orzeczenia o zastosowaniu instytucji z art. 3 ustawy konieczne jest w istocie ustalenie przez biegłych kwantyfikatora prawdopodobieństwa zaistnienia zdarzenia z art. 1 pkt 3 ustawy. Dla utrzymania nadzoru prewencyjnego również istotne są tylko te okoliczności (por. art. 24 ust. 1 ustawy), natomiast dla orzeczenia przez Sąd o wypisaniu osoby z ośrodka, decydujące znaczenie mają już tylko „wyniki postępowania terapeutycznego i zachowanie tej osoby uzasadniające przypuszczenie, że jej dalszy pobyt w ośrodku nie jest konieczny” (art. 47 ust.1 ustawy).

Art. 24 ust. 1, 3, 4 ustawy, a art. 176 ust. 1 Konstytucji

W myśl art. 14 ust. 4 ustawy Sąd orzeka o zastosowaniu wobec uczestnika nadzoru prewencyjnego, bez określenia terminu trwania.

W świetle art. 24 ustawy w zw. z art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 2 ust. 3 ustawy, postanowienia Sądu rozstrzygające o wnioskach uczestnika w przedmiocie uchylenia przedmiotowego nadzoru, wydawane w ramach postępowania wykonawczego w sprawie zainicjowanej wnioskiem dyrektora jednostki penitencjarnej z art. 9 ustawy, jako nie kończące merytorycznie postępowania rozpoznawczego (stosowne orzeczenie zapada w trybie art. 14 ustawy) i nie objęte przepisem szczególnym, nie podlegają zaskarżeniu żadnym środkiem odwoławczym przewidzianym w procedurze cywilnej, a tym samym, Sąd nie jest zobligowany do uzasadnienia rozstrzygnięcia. Jak się wydaje, wyłączenie zasady instancyjności w postępowaniu sądowym dotyczącym podstawowych wolności człowieka, nie znajduje dostatecznego wsparcia w przywołanej normie konstytucyjnej nawet w świetle tego, że przedmiotowe postanowienie sądowe nie jest orzeczeniem, co do istoty sprawy.

Art. 32 ust. 1 w zw. z art. 46 i art. 47 ust. 1 ustawy, a art. 41 ust. 1 i 2 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji

W myśl art. 14 ust. 4 ustawy Sąd orzeka o zastosowaniu wobec uczestnika osadzenia w ośrodku, bez określenia terminu trwania.

W świetle art. 32 ust. 1 ustawy w zw. z art. 394 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 2 ust. 3 ustawy, postanowienia Sądu rozstrzygające o wnioskach uczestnika w przedmiocie ustalenia potrzeby dalszego pobytu w ośrodku, wydawane w ramach postępowania wykonawczego (por. art. 46 ust. 3 ustawy), podlegają zaskarżeniu zażaleniem wyłącznie przy spełnieniu dalszych przesłanek zawartych w przepisie. Z kolei postanowienia Sądu uwzględniające wniosek uczestnika, czy też wydane z urzędu o wypisaniu z ośrodka, mogą być zaskarżane przez pozostałych uczestników postępowania (w tym Prokuratora, kierownika ośrodka – art. 47 ust. 4 ustawy) bez żadnych ograniczeń. Omawiane przepisy, w świetle wskazanych norm konstytucyjnych nie pozwalają na jednoznaczną konstatację, że w tym szczególnym postępowaniu cywilnym nieprocesowym zawarto regulacje gwarantujące równość praw wszystkich uczestników i symetrię dostępnych im środków procesowych.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy, na podstawie przepisu art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i przepisu art. 3 ustawy z dnia 1.08.1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym zwraca się z pytaniem prawnym, gdyż odpowiedź na nie będzie miała zasadnicze znaczenie dla ustalenia obowiązku przeprowadzenia niniejszego postępowania w sposób nakazany przez prawodawcę (jako postępowania cywilnego w trybie nieprocesowym, o ograniczonej *de facto* swobodzie jurydycznej Sądu, w świetle nieweryfikowalnych wniosków i ustaleń biegłych sądowych, przy autonomicznie ukształtowanym modelu środków zaskarżania orzeczeń Sądu w postępowaniu wykonawczym będącym częścią niniejszego postępowania), a tym samym bezpośrednio wpłynie na rozstrzygnięcie w przedmiocie wniosku Dyrektora Zakładu Karnego w C oraz na dalsze czynności wykonawcze Sądu podejmowane w toku nadzoru prewencyjnego, lub osadzenia uczestnika. W przypadku stwierdzenia niekonstytucyjności przywołanych przepisów Sąd będzie zmuszony do poszukiwania *per analogiam iuris* norm proceduralnych umożliwiających pierwszoplanowo ocenę dopuszczalności złożenia wniosku wszczynającego niniejsze postępowanie, a następnie samo rozpoznanie i ocenę zasadności wniosku, na gruncie przyjętych dotychczas rozwiązań ustawowych, z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego.

Właściwy podpis na oryginale
Za zgodność z oryginałem świadczymy

Aspirant: Mironiuk